

MOKYKIMĖS KARTU

PAŽINIMO (aplinkos pažinimas, skaičiavimas ir matavimas) IR
FIZINĖ (smulkioji motorika) SRITIS

METODINĖS REKOMENDACIJOS TĖVAMS, GLOBĖJAMS
(RŪPINTOJAMS), AUGINANTIEMS IKIMOKYKLINIO AMŽIAUS
VAIKUS

TURINYS

Įvadas..... 4

I. Pažinimo sritis (aplinkos pažinimas)..... 6

1. Pažinimo sritis (aplinkos pažinimas).

Vaiko gebėjimai (nuo gimimo iki vienerių metų)..... 7

2. Pažinimo sritis (aplinkos pažinimas).

Veiklos su vaiku (nuo gimimo iki vienerių metų)..... 8

3. Pažinimo sritis (aplinkos pažinimas).

Vaiko gebėjimai (nuo vienerių iki dvejų metų)..... 9

4. Pažinimo sritis (aplinkos pažinimas).

Veiklos su vaiku (nuo vienerių iki dvejų metų).....10

5. Pažinimo sritis (aplinkos pažinimas).

Vaiko gebėjimai (nuo dvejų iki trejų metų)..... 11

6. Pažinimo sritis (aplinkos pažinimas).

Veiklos su vaiku (nuo dvejų iki trejų metų)..... 12

7. Pažinimo sritis (aplinkos pažinimas).

Vaiko gebėjimai (nuo trejų iki ketverių metų)..... 13

8. Pažinimo sritis (aplinkos pažinimas).

Veiklos su vaiku (nuo trejų iki ketverių metų)..... 14

9. Pažinimo sritis (aplinkos pažinimas).

Vaiko gebėjimai (nuo ketverių iki penkerių metų)..... 15

10. Pažinimo sritis (aplinkos pažinimas).

Veiklos su vaiku (nuo ketverių iki penkerių metų)..... 16

11. Pažinimo sritis (aplinkos pažinimas).

Vaiko gebėjimai (nuo penkerių iki šešerių metų)..... 17

12. Pažinimo sritis (aplinkos pažinimas).

Veiklos su vaiku (nuo penkerių iki šešerių metų)..... 18

13. Susirūpinimo ženklai, informuojantys apie pagalbos poreikį..... 19

II. Pažinimo sritis (skaičiavimas ir matavimas)..... 20

14. Pažinimo sritis (skaičiavimas ir matavimas).

Vaiko gebėjimai (nuo gimimo iki vienerių metų)..... 21

15. Pažinimo sritis (skaičiavimas ir matavimas).	
Veiklos su vaiku (nuo gimimo iki vienerių metų).....	22
16. Pažinimo sritis (skaičiavimas ir matavimas).	
Vaiko gebėjimai (nuo vienerių iki dvejų metų).....	23
17. Pažinimo sritis (skaičiavimas ir matavimas).	
Veiklos su vaiku (nuo vienerių iki dvejų metų).....	24
18. Pažinimo sritis (skaičiavimas ir matavimas).	
Vaiko gebėjimai (nuo dvejų iki trejų metų).....	25
19. Pažinimo sritis (skaičiavimas ir matavimas).	
Veiklos su vaiku (nuo dvejų iki trejų metų).....	26
20. Pažinimo sritis (skaičiavimas ir matavimas).	
Vaiko gebėjimai (nuo trejų iki ketverių metų).....	27
22. Pažinimo sritis (skaičiavimas ir matavimas).	
Veiklos su vaiku (nuo trejų iki ketverių metų).....	28
23. Pažinimo sritis (skaičiavimas ir matavimas).	
Vaiko gebėjimai (nuo ketverių iki penkerių metų).....	29
24. Pažinimo sritis (skaičiavimas ir matavimas).	
Veiklos su vaiku (nuo ketverių iki penkerių metų).....	30
25. Pažinimo sritis (skaičiavimas ir matavimas).	
Vaiko gebėjimai (nuo penkerių iki šešerių metų).....	31
26. Pažinimo sritis (skaičiavimas ir matavimas).	
Veiklos su vaiku (nuo penkerių iki šešerių metų).....	32
27. Susirūpinimo ženklai, informuojantys apie pagalbos poreikį.....	33
III. Fizinė sritis (smulkioji motorika).....	34
28. Fizinė sritis (smulkioji motorika)	
Vaiko gebėjimai (nuo gimimo iki vienerių metų).....	35
29. Fizinė sritis (smulkioji motorika)	
Veiklos su vaiku (nuo gimimo iki vienerių metų).....	36
30. Fizinė sritis (smulkioji motorika)	
Vaiko gebėjimai (nuo vienerių iki dvejų metų).....	37
31. Fizinė sritis (smulkioji motorika).	
Veiklos su vaiku (nuo vienerių iki dvejų metų).....	38
32. Fizinė sritis (smulkioji motorika)	
Vaiko gebėjimai (nuo dvejų iki trejų metų).....	39
33. Fizinė sritis (smulkioji motorika).	
Veiklos su vaiku (nuo dvejų iki trejų metų).....	40

34. Fizinė sritis (smulkioji motorika)	
Vaiko gebėjimai (nuo trejų iki ketverių metų).....	41
35. Fizinė sritis (smulkioji motorika)	
Veiklos su vaiku (nuo trejų iki ketverių metų).....	42
36. Fizinė sritis (smulkioji motorika)	
Vaiko gebėjimai (nuo ketverių iki penkerių metų).....	43
37. Fizinė sritis (smulkioji motorika)	
Veiklos su vaiku (nuo ketverių iki penkerių metų).....	44
38. Fizinė sritis (smulkioji motorika)	
Vaiko gebėjimai (nuo penkerių iki šešerių metų).....	45
39. Fizinė sritis (smulkioji motorika)	
Veiklos su vaiku (nuo penkerių iki šešerių metų).....	46
40. Susirūpinimo ženklai, informuojantys apie pagalbos poreikį.....	47
Literatūra	48

ĮVADAS

Ateidamas į šį pasaulį vaikas turi stiprų pažinimo jausmą, tačiau susiduria su daugybe iššūkiu. Viskas jam yra nauja ir nepažinta. Būdamas smalsus, aktyvus, atviras naujovėms, stebėdamas aplinką ją tyrinėja visais pojūčiais: čiupinėja, uosto, ragauja, giridi, mato. Taip kaupdamas žinias trokšta įsitraukti į mus supantį pasaulį. Pasak Ališauskienės S. (2005) „Raida – dinamiškas procesas, kuriame dalyvauja ir vienas kitą veikia vaikas ir jo aplinka“. Autorė teigia, jog ankstyvasis gyvenimo laikotarpis sukuria tvirtą, arba trapų, pagrindą, kuriuo remiasi tolesnis žmogaus vystymasis.

Pažinimas tai – vaiko domėjimasis viskuo, kas yra aplink, gebėjimas sutelkti dėmesį, suvokti, įsiminti, samprotauti, spręsti problemas, kritiškai mąstyti. Tai gebėjimas taikyti įvairius pasaulio pažinimo būdus: stebėti, klausinėti, eksperimentuoti, prognozuoti, ieškoti informacijos ir pan. (Gerčienė-Leonienė, Ragauskienė, Baltakienė, 2011). Pažintinės veiklos tikslas – pažinti save ir supantį pasaulį, kad būtų galima sėkmingai adaptuotis aplinkoje, ją pritaikyti savo reikmėms. Tik pažinimo procesų (jutimo, suvokimo, dėmesio, atminties, mąstymo, vaizduotės) dėka vaikas gauna informaciją apie išorinio pasaulio objektus ir reiškinius, geba orientuotis ir veikti aplinkoje, pažinti save ir kitus, spręsti problemas, planuoti savo veiklą. Kad vaikas sėkmingai išmoktų elgtis aplinkoje, gebėtų susidoroti su jos iššūkiais, įvairiomis priemonėmis ir medžiagomis, jam reikia su ja susidurti. Suaugusieji turi sukurti tinkamą ugdančią aplinką ir planuoti tobulėjimą skatinančią veiklą.

Nuo kūdikystės, susipažįstant su aplinka, pradeda formuotis įvairūs judesiai. Vaikui augant, visi judesiai tikslėja ir sudėtingėja. Judėjimas, kaip ir kiti procesai, leidžia pažinti pasaulį. Viso kūno ar jo dalių judesius galima apibūdinti vienu žodžiu – motorika. Motoriką sudaro bendrieji ir smulkieji judesiai. Smulkioji motorika – tai judesiai, kuriuos atliekant dalyvauja smulkieji kūno raumenys (pirštų, plaštakų, riešo, koordinuoti akių ir rankų judesiai, akių judesiai). Daugelis autorių pastebi, kad smulkiosios motorikos lavinimas aktyvina motorinio kalbos centro veiklą ir tuo pačiu skatina kalbos plėtotę, lavina mąstymą, atmintį, dėmesio koncentraciją. Nepakankamai išlavėję smulkiosios motorikos gebėjimai turi įtakos sėkmingai mokytis rašyti, atlikti kitus darbus.

Pasak Ališauskienės S. (2005), vienas svarbiausių veiksnių vaiko raidai turėtų būti vaiko ir tėvų santykiai. Anot autorės, reikėtų kreipti dėmesį ne tik į vaiką, bet ir į šeimą, kurioje vaikas auga, kiek ji pajėgi jam padėti. Būtina

stiprinti jų kompetencijas, kad tenkintų vaiko poreikius, kad užkirstume kelią tolimesniems sunkumams ir gerai suprastume nuostatos “palauksim ir pamatysim“ riziką.

Ši metodinė priemonė skirta tėvams, globėjams (rūpintojams), auginantiems ikimokyklinio amžiaus vaikus ir socialiniams darbuotojams, teikiantiems šeimoms socialinių įgūdžių ir palaikymo paslaugas. Juknevičienė R. (2012) pritaria, jog žinodami tam tikros srities skirtingų amžiaus tarpsnių raidos ypatumus, pagalbos galimybes, geriau suprasime, kaip reikėtų ugdyti vaiką, įvertinti ar raida atitinka amžiaus normas.

Patenkinkite vaiko smalsumą ir mokykite būti savarankiškesniais. Ženkite kartu su vaiku į jo pažinimo pasaulį, laiku suteikite reikalingą paramą.

Specialioji pedagogė
Daiva Pačėsienė

Tai procesas, kuriuo pažįstame ir suprantame mus supantį pasaulį. Jis susieja išmokimo, suvokimo, atminties ir supratimo procesus. Apima visas psichikos rūšis, kurios susiję su mąstymu, žinojimu ir atmintimi.

Reikšmingiausios iš jų yra joslės (klausa, rega, skonio receptoriai, uoslė, lytėjimas), per jas žmogus atranda pasaulį.

Pažinimo procesai neįmanomi be visavertės jutimų sistemos, dėmesio, atminties, kalbos ir mąstymo funkcijų.

APLINKA - visa tai kas supa vaiką nuo pirmos jo gyvenimo dienos

Mikroaplinka – tai, su kuo vaikas tiesiogiai kontaktuoja. Tai higieninė, buitinė bei kultūrinė aplinka, daiktai ir žmonės, jų tarpusavio santykiai.

Makroaplinka – visuomenė, kurioje vaikas gyvena, jos socialinės – ekonominės sąlygos.

Aplinkos pažinimas susideda iš:

domėjimosi socialine, kultūrine, gamtine aplinka, noro ją tyrinėti ir pažinti;

žinių apie aplinką, jos raidą, savo šeimos, savęs, kaip bendruomenės nario suvokimo, savo teisių bei pareigų žinojimo;

gebėjimas mąstyti, samprotauti, spręsti problemas;

pagarbos gamtai ir gyvybei, žmonių sukurtai aplinkai, tolerancijos kitiems žmonėms;

aplinkos pažinimo būdų žinojimo bei supratimo, gebėjimo pritaikyti žinias.

KO REIKIA, KAD VAIKO APLINKOS PAŽINIMAS PLĖTOTŪSI SĖKMINGAI?

Sudaryti vaikams galimybes pažinti gamtinę ir socialinę aplinką stebint artimiausius objektus, vykstant į įvairias išvykas, žiūrint vaizdo įrašus, knygas, pasinaudojant skaitmeninėmis priemonėmis, internetu.

Su suaugusiųjų pagalba atlikti paprastus stebėjimus ir bandymus su medžiagomis ir daiktais, mokyti surasti informacijos apie gamtos objektus, savo gimtinę, šalį.

Sudaryti sąlygas žaisti pažintinius žaidimus, dalyvauti bendruomenės gyvenime.

Skatinti vaikus mąstyti ir kalbėti apie tai, ką sužinojo, suprato, atrado, kas ir kodėl juos domina.

PAŽINIMO SRITIS (aplinkos pažinimas)

Vaiko gebėjimai (nuo gimimo iki vienerių metų)

Sieja žmones su jų elgesiu
(mama-maistas).

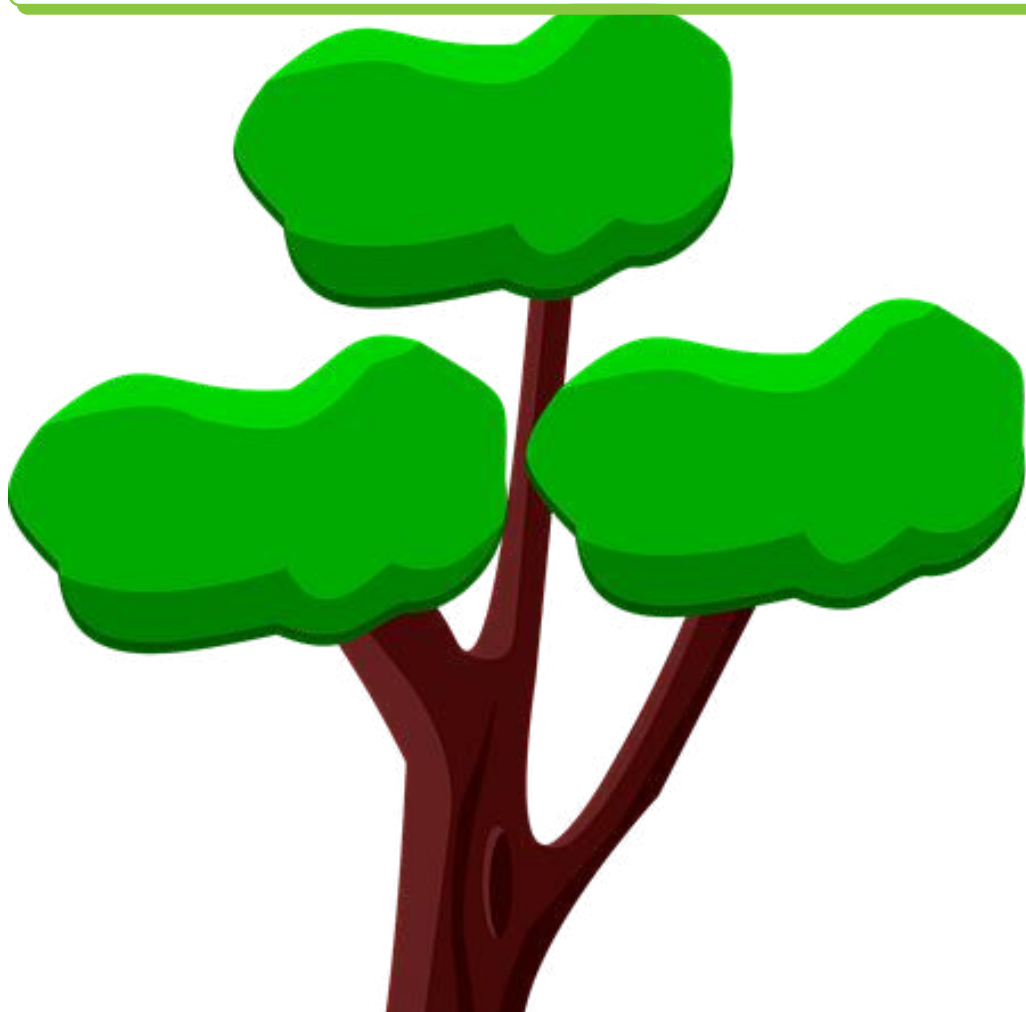
Reaguoja į skirtingus garsus,
kvapus, vaizdus, paviršius.

Susidomi, kai parodomas kitokios
formos, dydžio, spalvos daiktas: siekia
juos paimti, tyrinėja. Atkreipia dėmesį į
judančius, artėjančius daiktus.

Domisi aplinka, sutelkia dėmesį į
arti esančius daiktus, veidus
(atpažįsta artimus žmones, žaislus,
daiktus).

Pradedą lyginti du daiktus
tarpusavyje,
Tyrinėja daiktų turinį (iš popieriaus
išvynioja žaislą).

Trumpam sutelkia žvilgsnį,
klausosi, atlieka tikslingus
judesius, veiksmus su daiktais.
Objektas ne tik paimamas ir
laikomas, bet koordinuojami
veiksmai: paima, laiko, mato ir
kiša į burną.

Supranta atsidūręs
svetimoje aplinkoje.

PAŽINIMO SRITIS (aplinkos pažinimas)

Veiklos su vaiku (nuo gimimo iki vienerių metų)

Akių vaiko lygyje prie sienos, lovelės galo, lentynos pakabinkite paveikslėlius ar spalvingus žaislus, kad vaikas pasiektų.

Panaudokite ir buityje esančius daiktus (mediniai šaukštai, plastikiniai indai, puodeliai). Jie stimuliuoja vaiko kūrybiškumą ir smalsumą.

Padėkite pamatyti daiktus iš skirtingų perspektyvų, pvz., iš arti ar toli, iš priekio, iš šono, tyrinėkite juos visais pojūčiais (matyti spalvas, liesti skirtingus paviršius, girdėti skleidžiamą garsą ir kt.). Liesdami ir čiupinėdami daiktus vaikai pažins formas ir paviršiaus ypatybes.

Suteikite vaikui galimybių išbandyti savo jėgas, kurti ir lavintis. Skatinkite pažinimo procesą reaguodami į vaiko atradimus, dalyvaudami jo žaidimuose ir leisdami jam tyrinėti aplinką. Aplinkoje turėkite žaislų, spalvotų daiktų, su kuriais kūdikiai gali susipažinti, atpažinti, išbandyti.

Kuo daugiau kalbėkite su savo kūdikiu, lieskite, glamonėkite, sūpuokite dainuokite jam. Su kiekvienu prisilietimu jūsų kūdikis mokosi suprasti, koks yra pasaulis.

Pradėkite pažinti su knygomis (kartu vartykite, įvardinkite matomus daiktus). Parinkite paprastas knygas, kuriose nesudėtingi paveikslėliai.

Naudota literatūra:
Paramos vaikams centras. Prieiga internete:
<http://www.pozityvitevyste.lt/lt/vaiko-raidos-etapai>

Parengė Vilkaviškio r. švietimo pagalbos tarnybos specialioji pedagogė Daiva Pačėsienė

PAŽINIMO SRITIS (aplinkos pažinimas)

Vaiko gebėjimai (nuo vienerių iki dvejų metų)

Dėmesį sukaupia trumpam. Stebi ir atpažįsta artimiausią savo aplinką, orientuojasi joje.

Atpažįsta keletą aprangos dalių. Pažįsta ir pavadina kai kuriuos gyvūnus, žmones, daiktus, kūno dalis.

Žiūrinėja knygutes su paveikslėliais.

Didėja smalsumas (viską nori pamatyti, paliesti, išbandyti, paragauti). Pradedama ieškoti naujo, kartodamas anksčiau išmoktą elgesį, po to pamažu jį tobulina, keičia.

Mėgina naujus būdus norimam rezultatui pasiekti. Gudriai ieško išeities (jei iš dėžutės negali išimti daikto, ją apverčia).

Naudota literatūra:
Žukauskienė R. Raidos psichologija ir kt.

Žaidžia su indais, mėgina pastatyti lėles.

Mėgdžioja atliekamus veiksmus (kalbėjimą telefonu, dulkių valymą).

Žino kai kurių daiktų paskirtį ir jais domisi (šukos, puodelis, šaukštas ir kt.).

Pradedama manipuliuoti protiniais vaizdiniais, t. y. jau vaikas gali įsivaizduoti daiktus, kurių nėra akiratyje. Mintyse jis jau gali spręsti problemas ir numatyti savo veiksmų padarinius. Jis jau derina mintis, o ne veiksmus.

Parengė Vilkaviškio r. švietimo pagalbos tarnybos specialioji pedagogė Daiva Pačėsienė

PAŽINIMO SRITIS (aplinkos pažinimas)

Veiklos su vaiku (nuo vienerių iki dvejų metų)

Inicijuokite klausimus apie tai, kodėl kas nors vyksta, atsitinka, ir atsakykite į juos.

Sudarykite galimybę tyrinėti, kaip dviejų ir trijų dimensijų daiktai tinka vienas prie kito, pvz.: dėlionės, kaladėlės.

Pratinkite plautis rankas, naudotis dantų šepetuku ir pan.

Leiskite žaisti su vandeniu – mokysite vandens savybių (pamatys, kad skystį galima išpilti, kad vienas daiktas plaukia paviršiumi, kitas skęsta).

Vežiojant vežimėliu ar vaikstant kalbėkite apie tai ką matote, rinkite įvairių formų ir dydžių lapus, kaštonus, giles - plėsite vaiko pasaulio supratimą.

Skatinkite vaiką išbandyti daiktus kaip įrankius, juos pavadinti. Parodykite kaip tai daryti, įvardyti, kaip daroma (mokysite pavadinti veiksmą).

Suteikite progą dalyvauti prižiūrint tam tinkamus augalus, gyvūnėlius.

Leiskite vaikui padėti šeimininkauti virtuvėje (aiškinkite, kokių produktų reikia pyragui, ką jūs su tuo produktu darysite).

Mokykite pažinti gyvūnų skleidžiamus garsus.

Tyrinėkite spintų ir stalčių turinį, rūšiuokite daiktus.

PAŽINIMO SRITIS (aplinkos pažinimas)

Vaiko gebėjimai (nuo dvejų iki trejų metų)

Atpažįsta ir pavadina vis daugiau artimiausioje aplinkoje esančių augalų (sodo, daržo, lauko), gyvūnų, daiktų, domisi jais.

Klausia kaip kas nors vyksta, kaip veikia, atidžiai stebi ir bando.

Skiria atskirus gamtos reiškinius.

Pasako savo ir savo šeimos narių vardus.

Atranda priežasties pasekmės ryšį (pvz., suspaudus katę ji pradeda šnypšti ir braižosi).

Aktyviau dalyvauja prižiūrint augalus ar gyvūnus.

Vartydamas knygą pasakoja ką mato paveikslėliuose.

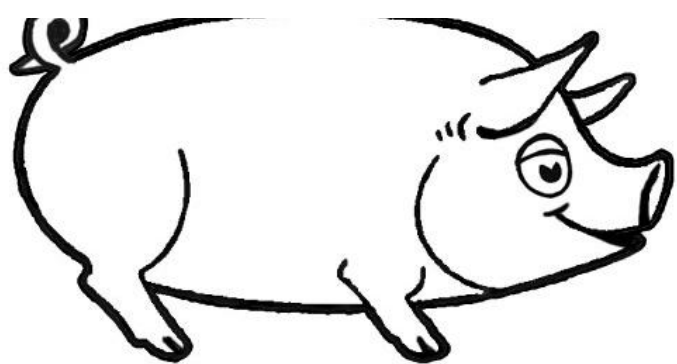
Orientuojasi savo namų aplinkoje.

Naudota literatūra:
Monkevičienė O., Bujauskienė V. ir kt. (2013) Ikimokyklinio amžiaus vaikų pasiekimų aprašas ir kt.

Parengė Vilkaviškio r. švietimo pagalbos tarnybos specialioji pedagogė Daiva Pačėsienė

PAŽINIMO SRITIS (aplinkos pažinimas) Veiklos su vaiku (nuo dvejų iki trejų metų)

Skatinkite vaikus stebėti ir pavadinti augalus ir gyvūnus, esančius artimiausioje aplinkoje, patalpose ir išėjus į lauką, rodykite paveikslėlius skatinant apie juos kalbėti.

Sudarykite galimybę prisidėti prižiūrint kambarinį augalą, naminių gyvūnėlių. Skatinkite kalbėti apie tai, ką gyvūnėlis ėda, kokius vaikus veda, ko reikia augalui, kad jis augtų ir pan. Padėkite vaikams, tačiau netrukdykite išsakyti savo supratimą.

Mokykite savo kūno dalių pavadinimų (rankos, kojos, akys, nosis, galva), aptarkite jų paskirtį ir priežiūrą.

Žaiskite kavinę, parduotuvę, apsilankymą pas gydytoją (didina pasaulio suvokimą).

Suteikite laisvę tyrinėti.

Naudota literatūra:
Monkevičienė O., Bujauskienė V. ir kt. (2015) Ikimokyklinio ugdymo metodinės rekomendacijos ir kt.

Parengė Vilkaviškio r. švietimo pagalbos tarnybos specialioji pedagogė Daiva Pačėsiene

PAŽINIMO SRITIS (aplinkos pažinimas)

Vaiko gebėjimai (nuo trejų iki ketverių metų)

Sutelkia dėmesį atlikdamas mėgstamą veiklą.

Pažįsta gyvenamosios vietovės objektus (namai, automobiliai, keliai, parduotuvės ir pan.).

Atpažįsta gamtoje ar paveiksluose dažniausiai sutinkamus gyvūnus, medžius, gėles, daržoves, grybus, pasako jų pavadinimus.

Pasako miesto, gatvės, kurioje gyvena, pavadinimus, savo vardą ir pavardę.

Pasako metų laikų pavadinimus ir būdingus jiems požymius, skiria daugiau gamtos reiškinių (rūkas, pūga, šlapdriba).

Pastebi ir nusako aiškiausiai pastebimus gyvūnų ir augalų požymius.

Žaisdamas tyrinėja, išbando daiktus, medžiagas (plaukia ar skęsta, rieda ar sukasi).

Naudota literatūra:
Monkevičienė O., Bujauskienė V. ir kt. (2013) Ikimokyklinio amžiaus vaikų pasiekimų aprašas ir kt.

Parengė Vilkaviškio r. švietimo pagalbos tarnybos specialioji pedagogė Daiva Pačėsienė

PAŽINIMO SRITIS (aplinkos pažinimas) Veiklos su vaiku (nuo trejų iki ketverių metų)

Sudarykite galimybę stebėti augalus ir gyvūnus gamtoje ir namų (ūkio) aplinkoje, žiūrėti paveikslėlius ir klausyti skaitymo apie naminius ir laukinius gyvūnus, patiems dalyvauti juos prižiūrint. Skatinkite vaikus kalbėti apie stebimų gyvūnų kūno dalis ar augalų išvaizdą, apie tai, ko jiems reikia, kad augtų, kaip juos saugoti, prižiūrėti. Paaiškinkite, kad ne visus augalus galima ragauti, yra nuodingų arba dilginančių.

Skatinkite stebėti dienos orus, metų laiką ir gamtos pokyčius, kurie tuo metu vyksta. Sudarykite galimybę ne tik apie tai kalbėti, bet ir pavaizduoti piešiniu, vaidinimu, dainele, surasti paveikslus knygose ir kt.

Sudarykite galimybę tyrinėti, kaip daiktai juda ir kaip juos pajudinti, pvz.: pučiant, traukiant, stumiant, sukant, supant, skandinant.

PAŽINIMO SRITIS (aplinkos pažinimas)

Vaiko gebėjimai (nuo ketverių iki penkerių metų)

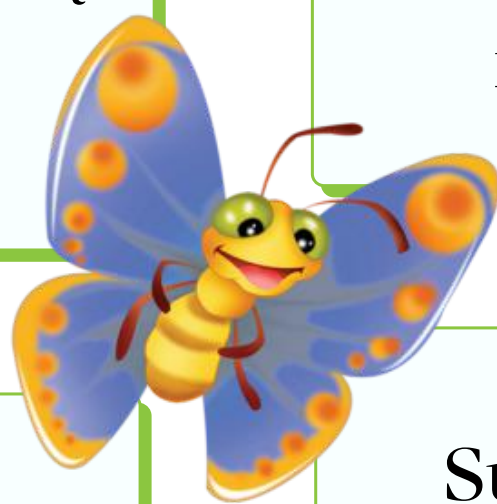

Geba sutelkti dėmesį atlikdamas tam tikrą veiklą.

Drąsiai spėja, bando klysta ir taiso klaidas, klauso ką sako kiti. Žiūrėdamas į paveikslėlius gali pasakyti kurios dalies trūksta.

Atpažįsta ir įvardija ne tik naminius, bet ir kai kuriuos laukinius gyvūnus. Samprotauja apie naminių ir laukinių gyvūnų gyvenimo skirtumus.

Skiria daržoves, vaisius, uogas, nusako, kaip naudoti maistui.

Domisi dangaus kūnais, gamtos reiškiniais, kurių negali pamatyti (pvz.: ugnikalnių išsiveržimas, žemės drebėjimas, smėlio audra).

Supranta kasdieninių įvykių seką (atsikeliu ryte-nusiprausiu-apsirengiu-pavalgau-valausi dantis).

Pasakoja apie savo šeimą, jos buitį, tradicijas. Moka papasakoti apie savo gimtąjį miestą ar gyvenvietę. Pasako savo gatvės pavadinimą. Įvardija kelis žinomus gimtojo miesto objektus.

Gali savarankiškai nueiti į darželio salę, biblioteką, valgyklą ar, pvz., dailės studiją.

Atranda buities prietaisų, skaitmeninių technologijų panaudojimo galimybes, noriai mokosi jais naudotis.

Naudota literatūra:
Monkevičienė O., Bujauskienė V. ir kt. (2013) Ikimokyklinio amžiaus vaikų pasiekimų aprašas ir kt.

Parengė Vilkaviškio r. švietimo pagalbos tarnybos specialioji pedagogė Daiva Pačėsiene

PAŽINIMO SRITIS (aplinkos pažinimas)

Veiklos su vaiku (nuo ketverių iki penkerių metų)

Organizuokite išvykas į gamtą (gyvūnai, augalai, grybai, jų požymiai, poreikiai), muziejus (daiktai ir jų istorija), žmonių darbovietes (profesijos), skiriant jiems nedideles užduotis, ką turėtų pastebėti, ko paklausti. Grįžus tai prisiminkite (nupiešti, vaidinti, papasakoti), darykite darbelius iš gamtinės medžiagos.

Vaikams sukurkite situacijas aiškintis (ragauti), kaip daržovės, vaisiai, uogos vartojami maistui, kuo jie naudingi, diskutuoti apie tai, kuriuos jie mėgsta ir kurių – nelabai.

Skatinkite domėtis šeimos tradicijomis ir apie jas kalbėkite. Įtraukite į pasiruošimą joms, klausykitės vaiko idėjų ir padėkite jas įgyvendinti, stenkitės, kad tai būtų tikra šventė.

PAŽINIMO SRITIS (aplinkos pažinimas)

Vaiko gebėjimai (nuo penkerių iki šešerių metų)

Nekantrauja išmokti naujų dalykų.
Geba sutelkti dėmesį atlikdamas įvairią veiklą. Pastebi aiškiai matomus skirtumus ir panašumus tarp gyvūnų ir augalų.

Samprotauja apie tai, kur gyvena, kuo minta naminiai ir laukiniai gyvūnai.
Papasakoja apie naminių gyvūnų naudą žmonėms.

Moka prižiūrėti kambarinius augalus, daržoves, stebi jų augimą. Papasakoja apie augalų naudojimą maistui.

Domisi, kokie daiktai buvo naudojami seniau, kaip jie pasikeitė.

Pasako tėvų ir kitų žmonių profesijas, įvardija savo giminaičius, žino savo namų adresą.

Samprotauja apie tai, kad gamindami daiktus žmonės įdeda daug darbo, kokių savybių žmogui reikia darbe.

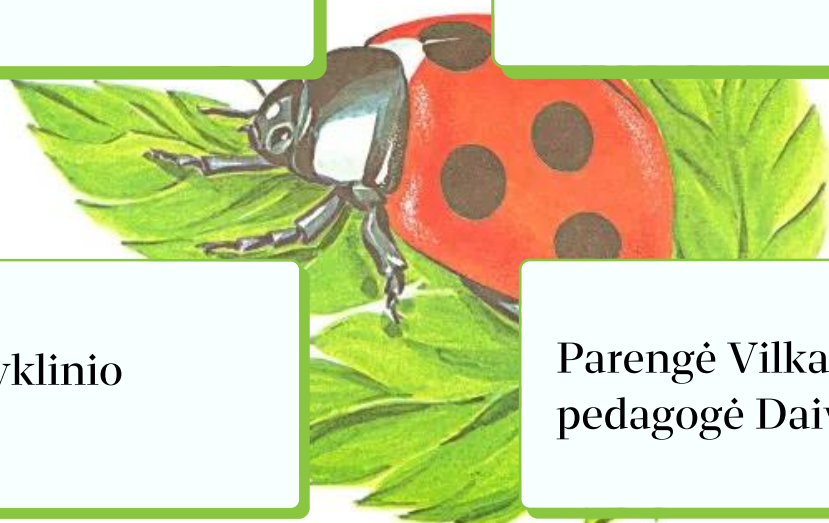
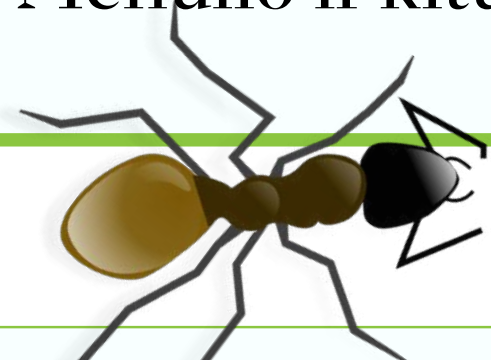
Mokosi rūšiuoti atliekas.

Rodo pagarbą gyvajai ir negyvajai aplinkai ir besiformuojančią atsakomybę už jos išsaugojimą.

Pažįsta ir įvardija gyvenamosios vietovės objektus (upė, kalva, miškas ir pan.).

Pradedą suprasti Žemės, Saulės, Mėnulio ir kitų dangaus kūnų ryšius.

Pasako savo šalies ir sostinės pavadinimą. Papasakoja apie tradicines šventes.

PAŽINIMO SRITIS (aplinkos pažinimas)

Veiklos su vaiku (nuo penkerių iki šešerių metų)

Sudarykite vaikams galimybes pažinti gamtinę ir socialinę aplinką stebint artimiausius objektus, t. y. kraštovaizdžius, augalus, gyvūnus, statinius, paminklus ir kt.

Organizuokite netolimas išvykas. Pagal galimybes keliaukite pėsčiomis ir autobusais.

Kartu su vaiku tyrinėkite žemėlapi, gaublį. Supažindinkite su giminės medžiu.

Kartu su vaiku atlikite nesudėtingus bandymus, pvz., tirpinti medžiagas, daiginti sėklas, išardyti nebereikalingus prietaisus ir pan.

Pagal galimybes supažindinkite vaikus su senoviniais rakandais, leiskite juos išbandyti, lyginti juos su dabartine technika.

Siūlykite stalo žaidimų, įvairių loto, vartyti žurnalus.

Supažindinkite su atliekų panaudojimo galimybėmis ir siūlykite daryti įvairius darbelius iš jų.

Stebėkite su vaiku įvairius gamtos reiškinius.

Naudota literatūra:
Monkevičienė O., Bujauskienė V. ir kt. (2015) Ikimokyklinio ugdymo metodinės rekomendacijos ir kt.

Parengė Vilkaviškio r. švietimo pagalbos tarnybos specialioji pedagogė Daiva Pačėsienė

SUSIRŪPINIMO ŽENKLAI, INFORMUOJANTYS APIE PAGALBOS POREIKĮ

PAŽINIMO SRITIS (APLINKOS PAŽINIMAS)

Iki 1 metų

- Nekreipia dėmesio į garsinius aplinkos signalus.
- Nesidomi paukščių, gyvūnų skleidžiamais garsais.

Iki 2 metų

- Žaisdamas netyrinėja daiktų.
- Negeba parodyti pagrindinių namų apyvokos daiktų ir svarbiausių kūno dalių.

Iki 3 metų

- Nesidomi kitais vaikais.
- Nepasakoja arba pasakoja labai skurdžiai apie aplinkos vaizdus.

Iki 4 metų

- Veikdamas sutelkia dėmesį į detales, nesuvokia esmės.
- Nesugeba žaisti su jo amžiui pritaikytais didaktiniais žaislais.
- Žaidžia vienas.

Iki 5 metų

- Blogai skiria, kas tikra, o kas išgalvota.
- Negeba naudotis būtiniausiais prietaisais, priemonėmis.

Iki 6 metų

- Turi mažai žinių apie aplinkinį pasaulį.
- Nežino svarbiausių amžiaus reikalavimus atitinkančių sąvokų.

Jums gali padėti

- VšĮ Vilkaviškio ankstyvosios reabilitacijos tarnyba.
- Ikimokyklinės įstaigos specialistai.
- Bendrojo ugdymo įstaigos specialistai.
- Vilkaviškio r. švietimo pagalbos tarnybos specialistai.

PAŽINIMAS

Tai procesas, kuriuo pažįstame ir suprantame mus supantį pasaulį. Jis susieja išmokimo, suvokimo, atminties ir supratimo procesus. Apima visas psichikos rūšis, kurios susiję su mąstymu, žinojimu ir atmintimi. Reikšmingiausios iš jų yra juslės (klausa, rega, skonio receptoriai, uoslė, lytėjimas), per jas žmogus atranda pasaulį.

Pažinimo procesai neįmanomi be visavertės jutimų sistemos, dėmesio, atminties, kalbos ir mąstymo funkcijų.

Skaičiavimas

Komponentas, kuriame kalbama apie pirmąją vaiko pažintį su skaičiaus sąvoka (skaičiaus vartojimas kiekiui nusakyti (kiek?); skaičiaus vartojimas numeruoti (kelintas?); simboliai, vartojami skaičiams pažymėti.

Matavimai

Komponentas, kuris susidaro iš: pažinties su paprasčiausiomis geometrinėmis figūromis; daikto dydžio, dydžių santykio suvokimo; vis gerėjančio vaiko orientavimosi laike ir erdvėje.

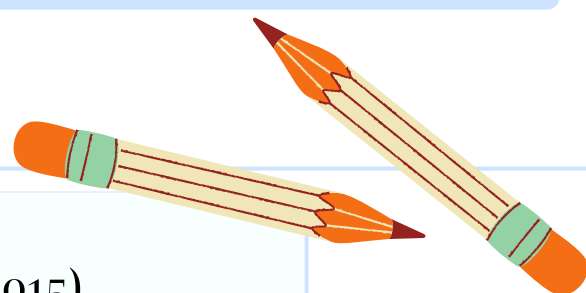
Ko reikia, kad vaiko supratimas apie skaičius ir skaičiavimus, apie daikto formą, dydį, daikto vietos erdvėje nusakymo būdus plėtotųsi sėkmingai?

Sėkmingą skaičiaus sąvokos plėtotę skatina aplinka, kurioje:

- skatinamas vaiko noras pastebėti, sužinoti, pažinti, išbandyti, išmokti kuo daugiau;
- sudaromos sąlygos geriau pajusti skirtumą tarp to, ką vaikas mano, ir to, ką jis sako, o tai labai svarbu vystantis vaiko mąstymui;
 - vaikas gali pats pasirinkti jam įdomią mąstymo ir skaičiavimo veiklą;
- vaikas skatinamas aiškinti kitiems savo mintis, idėjas apie atliekamus skaičiavimus;
 - nestokojama galimybių mokytis išvėlgti, nuspėti, įvertinti galimą (tikėtiną) rezultatą;
 - matematika pristatoma kaip naudingas, aktualus ir integruotas pasaulio pažinimo būdas.

Sėkmingą vaiko pažintį su įvairios formos ir dydžio objektais, orientavimąsi erdvėje skatina aplinka, kurioje:

- esama įvairių formų, dydžių, spalvų daiktų, priemonių, skirtų dėlioti, komponuoti, modeliuoti, tapatinti, grupuoti, klasifikuoti daiktus;
 - skatinamas vaiko noras pastebėti, sužinoti, tyrinėti, išbandyti, eksperimentuoti, atrasti;
- siūlomi žaidimai, veiklos, kuriose dalyvaudamas vaikas įgytų supratimą apie įvairias matavimo priemones ir būdus;
 - kryptingai formuojamas ir atsakingai plečiamas vaiko žodynas, reikalingas dalijantis idėjomis apie daiktų dydį, formą, vietą, daiktų tarpusavio ryšius, santykius, padėti vienas kito atžvilgiu, laiką ir kt.

Pažinimo sritis (skaičiavimas ir matavimas) Vaiko gebėjimai (nuo gimimo iki vienerių metų)

Susidomi, kai parodomas kitokios formos, dydžio, spalvos daiktas: siekia jį paimti, tyrinėja. Atkreipia dėmesį į judančius, artėjančius daiktus, daug kartų kartoja matytus veiksmus su daiktais.

Gestais, mimika parodo, jog suvokia, ką reiškia yra (nėra), dar, taip (ne).

Pradedą skirti daiktų dydžius (mažus daiktus ima pirštais, didelius – sauja).

Pradedą suvokti, ką reiškia tam tikra veiksmų seka.

Pradedą perprasti erdvinius santykius, kai atsitrenkia į sieną, palindę po stalu negali išlysti.

Pažinimo sritis (skaičiavimas ir matavimas) Veiklos su vaiku (nuo gimimo iki vienerių metų)

Žaiskite tą patį žaidimą (pvz., „Slėpynes“) su tuo pačiu žaislu. Žaidimo metu kalbinkite vaiką, vartojant žodžius „yra“, „nėra“, „dar“, „taip“, „ne“ bei juos palydėkite atitinkamais gestais, mimika (pvz., pritariant – palinksėti galva, nusišypsoti, nepritariant – papurtyti galvą, susiraukti).

Žaiskite tuos pačius žaidimus su skirtingų spalvų, dydžių, formų daiktais: priartinti – nutolinti, paslėpti – parodyti, sugretinti.

Įvardinkite daikto spalvą, dydį, formą, darykite pauzes, vis pakartokite žodžius, jei norite, kad vaikas juos išidėmėtų.

Pažinimo sritis (skaičiavimas ir matavimas) Vaiko gebėjimai (nuo vienerių iki dvejų metų)

Žaisdamas stengiasi rasti reikiamos formos, dydžio ar spalvos daiktą. Supranta vis daugiau žodžių, kuriais nusakoma daikto forma, dydis, spalva, judėjimas erdvėje: paimti didelį, nueiti iki, pažiūrėti į viršų ir pan.

Pradedama suprasti funkcinis ryšius tarp objektų, gerėja erdvinis supratimas (pvz., gali dėti kelių dalių dėlionės).

Supranta, ką reiškia vienas, dar vienas, du, daug (parodo pirštukais, kiek turi metukų).

Pradedama orientuotis aplinkoje (pastebi pasikeitimus).

Pradedama rūšiuoti daiktus.

Pažinimo sritis (skaičiavimas ir matavimas) Veiklos su vaiku (nuo vienerių iki dvejų metų)

Klausykitės ir teatralizuokite žaidimus, daineles, skaičiuotes, pasakėles, eilėraštukus ar žaiskite žaidimus, kuriuose kas nors skaičiuojama, kartojama, randama dar ir dar... (pvz., eilėraštukai „Mano batai buvo du“, „Du gaideliai“ ir kt.).

Naudojantis lėle, vėliau savo kūnu, skaičiuokite kurių kūno dalių turime po dvi (rankos, ausys, akys, kojos).

Dėliokite nesudėtingas dėliones (lavės erdvinis suvokimas).

Ieškokite dviejų vienodų daiktų aplinkoje.

Sukurkite aplinką, kurioje vaikas galėtų vartyti tas pačias knygeles kietais viršeliais, nevaržomai ardyti ir surinkti daiktus, tyrinėti jų dydžių santykius, visaip eksperimentuoti su spalvomis, dydžiais ir formomis, įvairiai judėti. Domėkitės, ką veikia vaikas, jį kalbinkite. Darant pauzes, pakartojant žodžius, judesius, skatinkite vaiką juos išidėmėti.

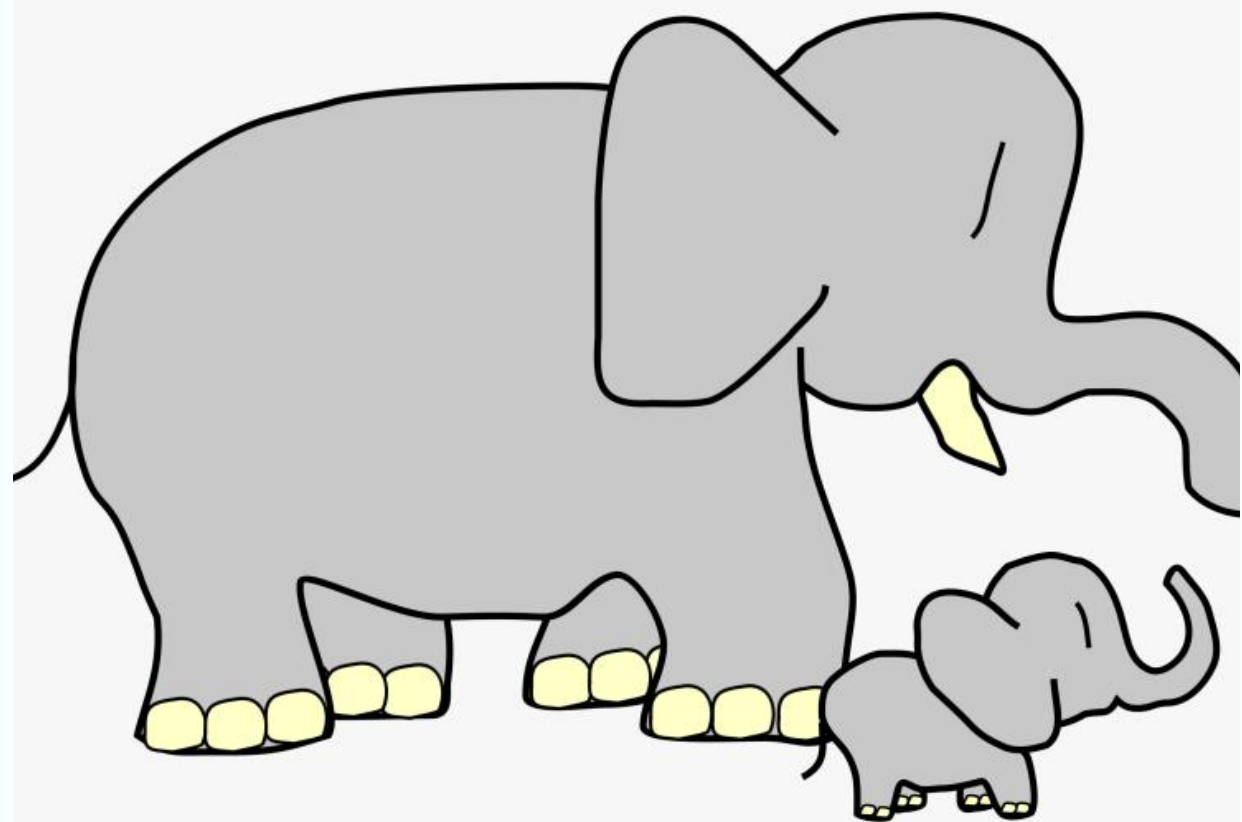
Žaidžiant žaidimus mokykite dydžio suvokimo (didelis-mažas, ilgas-trumpas), vystykite matematinis sugebėjimus (prie lėkštės padedam po vieną, šaukštą, šakutę).

Pažinimo sritis (skaičiavimas ir matavimas) Vaiko gebėjimai (nuo dvejų iki trejų metų)

Skiria žodžius: mažai (vienas, du) ir daug. Paprašytas duoda kitiems po vieną žaislą, daiktą.

Geba išrikiuoti daiktus į vieną eilę.

Tapatina daiktus pagal formą, dydį.
Suranda tokios pat spalvos (raudonos, mėlynos, geltonos, žalios) daiktus.

Supranta, kad bokštas, kurio viršuje bus didesnės, o apačioje mažesnės kaladėlės, nebus tvirtas.

Supranta ir pradeda vartoti daiktų palyginimui skirtus žodžius: didelis – mažas, ilgas – trumpas, sunkus – lengvas, storas – plonas, toks pat, ne toks, kitoks, vienodi – skirtingi ir pan.

Išmokite rūšiuoti ir grupuoti

Pažinimo sritis (skaičiavimas ir matavimas) Veiklos su vaiku (nuo dvejų iki trejų metų)

Duokite vienodo dydžio ir formos daiktų ir mokykite paimti vieną (du) daiktus, padalinti daiktus po vieną (pvz., kitiems vaikams), sudėlioti juos į dvi, tris krūveles. Klauskite, kurioje iš dviejų grupių yra vienas daiktas ir kur jų yra daug ir pan.

Teatralizuokite daineles, pasakas, žaiskite žaidimus, kuriuose kas nors paeiliui daroma, rikiuojama (pvz., pasaka „Ropė“, lietuvių liaudies daina „Išėjo tėvelis į mišką“).

Vartykite knygeles, kuriose pavaizduoti objektai leidžia samprotauti apie dydžius, formas, spalvas. Skatinkite vaiką pakartoti paveikslėliuose pavaizduotų objektų dydį, formą, spalvą nusakančius žodžius. Sudarykite galimybes rūšiuoti daiktus.

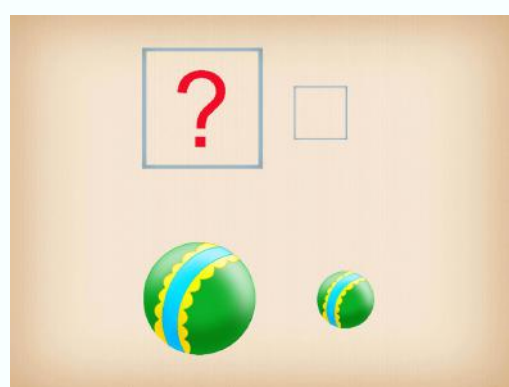

Leiskite eksperimentuoti su įvairių formų ir dydžių daiktais, kaladėlėmis, kai iš jų norima pastatyti kuo aukštesnį bokštą, nutiesti ilgesnį kelią ir pan.

Pažinimo sritis (skaičiavimas ir matavimas) Vaiko gebėjimai (nuo trejų iki ketverių metų)

Pradedama skaičiuoti daiktus, palygina dvi daiktų grupes pagal daiktų kiekį grupėje. Padalina daiktus į grupes po lygiai (po du, po tris). Supranta, kad prie daiktų pridedant po vieną jų skaičius grupėje didėja, o paimant po vieną – mažėja.

Atpažįsta ir atrenka apskritos (skritulio), keturkampės (keturkampio), kvadratinės (kvadrato) formos daiktus, vienodo dydžio ar spalvos daiktus. Statydamas, konstruodamas, komponuodamas, grupuodamas pradeda atsižvelgti į daikto formą, dydį, spalvą.

Pradedama skirti dešinę ir kairę savo kūno puses, kūno priekį, nugarą. Nurodydamas kryptį (savo kūno atžvilgiu) vartoja žodžius: pirmyn – atgal, kairėn- dešinėn, aukštyn – žemyn.

Žino metų laikus ir būdingus jiems požymius. Paros dalis sieja su savo gyvenimo ritmu.

Labai skirtingus ir vienodus daiktus palygina pagal ilgį, storį, aukštį, masę ir pan. Dydžių skirtumams apibūdinti pradeda vartoti žodžius: didesnis – mažesnis, ilgesnis – trumpesnis, storesnis – plonesnis, aukštesnis – žemesnis ir pan. Už save didesnius daiktus vadina dideliais, o mažesnius – mažais.

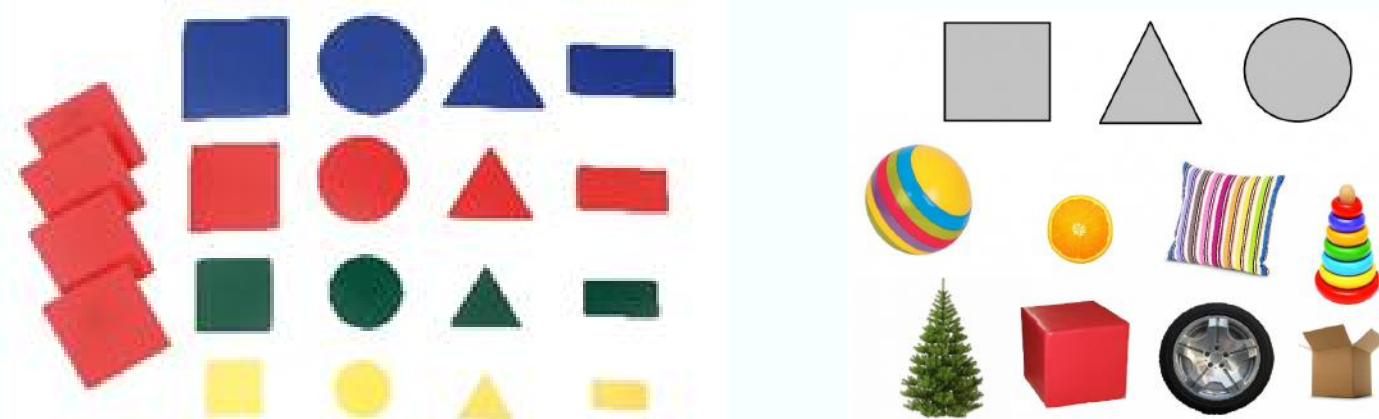
Pažinimo sritis (skaičiavimas ir matavimas) Veiklos su vaiku (nuo trejų iki ketverių metų)

Naudokite paveikslėlius, kuriuose pavaizduoti 1–4 daiktai. Atkreipkite dėmesį, koks daiktų skaičius grupėje, klauskite „Kiek?“ „Ar daiktų yra po lygiai?“ ir pan.

Remiantis savo kūno dalimis susipažindinkite su erdvės kryptimis (viršus-apačia, prieš-už, kairė - dešinė. Nustatykite daiktų padėtį ir judėjimo erdvėje kryptį.

Prašykite palyginti kasdienėje aplinkoje pasitaikančių daiktų ilgį, aukštį, masę, storį, plotį, juos dedant vieną prie kito, kilnojanč. Formuokite supratimą, kad daikto (pvz., virvutės) ilgis, masė nesikeičia, daiktą (virvutę) suraičius ar sulenkus.

Mokykite apibūdinti erdvės objektus, nurodant į juos panašius iš kasdienės aplinkos ir vartojant tokius palyginimus kaip: „panašus į Rubiko kubą“, „apvalus kaip kamuolys“, „tokios pat formos kaip skardinė“ ir pan. Formuokite supratimą, kad figūros forma nepriklauso nuo jos spalvos ir dydžio (pvz., paprašykite atrinkti vienodos spalvos, bet skirtingos formos ar dydžio daiktus). Leiskite vaikui manipuliuoti daiktais (juos vartyti, padėti šalia, uždėti ant, įdėti į ir pan.), eksperimentuoti.

Kalbėkitės apie tai, ką vaikas kasdien daro ryte, dieną, vakare, naktį. Vaikščiojant gamtoje, atkreipkite dėmesį į metų laikams būdingus požymius.

Pažinimo sritis (skaičiavimas ir matavimas) Vaiko gebėjimai (nuo ketverių iki penkerių metų)

Supranta, kad daiktų skaičius nepriklauso nuo daiktų formos, dydžio ir kitų savybių bei jų padėties erdvėje. Skaičiuoja bent iki 5. Dėliodamas kelis daiktus, sugeba atsakyti į klausimus: „Kiek iš viso?“ „Kiek daugiau?“ „Kiek mažiau?“.

Pastebi, kaip sudaryta daiktų (elementų) seka, geba pratęsti ją daiktais (elementais). Pratęsdamas pasikartojančių daiktų (elementų) seką, nebūtinai laikosi tos pačios sudarymo logikos (pvz., iš pradžių gali imti daiktus (elementus) pagal vieną požymį, vėliau – pagal kitą). Skiria kelintinius skaitvardžius.

Supranta, kad knygos skaitomos iš kairės į dešinę ir iš viršaus į apačią. Juda nurodyta kryptimi. Skiria ir žodžiais išreiškia erdvinius daikto santykius su savimi: priešais mane, už manęs, šalia manęs, mano kairėje ir pan.

Skiria trikampę, stačiakampę formas. Randa mažai besiskiriančius daiktus. Kalbėdamas apie spalvą, vartoja žodžius: „vienos spalvos“, „dvispalvis“. Grupuoja, komponuoja daiktus, atsižvelgdamas į jų spalvą, formą arba dydį.

Supranta, ką reiškia sudėlioti nuo mažiausio iki didžiausio ir atvirkščiai.

Pradedą suvokti praeitį, dabartį, ateitį. Skiria sąvokas šiandien, vakar, rytoj.

Pažinimo sritis (skaičiavimas ir matavimas) Veiklos su vaiku (nuo ketverių iki penkerių metų)

Atskaičiuokite ir iš didesnio kiekio atskirkite tam tikrą kiekį daiktų. Sužinokite daiktų kiekį apčiuopiant. Skaičiuokite savo ir kito judesius, atlikite nurodytą skaičių judesių.

Žaiskite stalo žaidimus. Karpykite, paišykite, spalvinkite trikampus, stačiakampius. Iš įvairių formų detalių ar piešiant (spalvinant) figūras kurkite aplikacijas, ornamentus, šventinę atributiką, įvairius daiktus, kuriais galima papuošti aplinką.

Pasiūlykite vaikui dalyvauti žaidimuose, kuriuose kas nors skaičiuojama, kartojami du trys skirtingi judesių ar garsų elementai, kur vaikas turėtų keisti savo ar daikto padėtį erdvėje ar daryti ką nors tam tikra seka (pvz., žaidimai „Trečias bėga“, „Daryk taip, kaip Jonelis daro“; žaidimas, kai nutilus muzikai ar suplojus kaskart pasakoma, kaip kitaip vaikai turi pasielgti: susigrupuoti – sustoti po du, susėsti į du ratukus, parodyti 4 pirštukus ir pan.). Kalbėkitės su vaiku apie tai, kiek veikėjų buvo pasakoje, kokia buvo įvykių pasakoje eilė, ką darė pirmasis, antrasis ir t. t. veikėjai (pvz., pasaka „Trys paršiukai“).

Domėkitės, ką vaikas veikė vakar, kalbėkitės apie tai, kas bus rytoj. Žaiskite žaidimus, padedančius suvokti laiko trukmę (pvz., auklėtojai garsiai skaičiuojant iki 10, vaikai turi sustoti į ratą). Plėskite žinias apie metų laikų požymius.

Pažinimo sritis (skaičiavimas ir matavimas) Vaiko gebėjimai (nuo penkerių iki šešerių metų)

Susieja daiktų (realių ar pavaizduotų) kiekį su atitinkamu daiktų skaičių žyminčiu simboliu. Skaičiuoja bent iki 10. Palygina mažai daiktų turinčias grupes pagal kiekį. Supranta ir vartoja žodžius: daugiau (mažiau) vienu, dviem, po lygiai, pusiau, į 2 dalis, į 4 dalis.

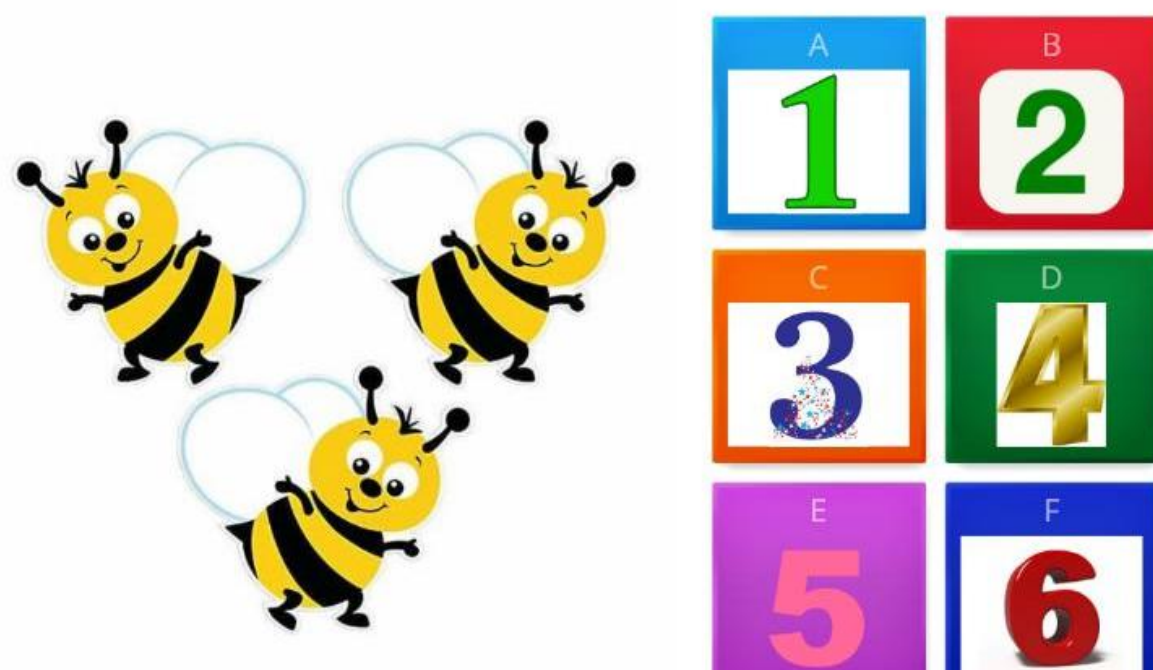
Skiria plokštumos ir erdvės figūras: skritulį ir rutulį, kvadratą ir kubą. Klasifikuoja daiktus pagal dydį, formą arba spalvą.

Apibūdina daiktų vietą ir padėtį kitų daiktų ar vienas kito atžvilgiu, sakydamas:
į kairę – į dešinę, aukščiau – žemiau, virš – po; šalia, greta, viduryje, tarp, priešais, prie, prieš, paskui, šalia vienas kito, už, prieš, tarp, viduje ir kt.

Žino, jog gamtoje esama įvairios trukmės pasikartojančių ciklų (kartojasi savaitės dienos, metų laikai ir pan.).

Atpažįsta, atkuria, pratęsia, sukuria skirtingų garsų, dydžių, formų, spalvų sekas su 2–3 pasikartojančiais elementais.

KIEK MATAI BITUČIŲ?

Matuodamas atstumą, ilgį, tūrį, masę, naudojami vienu ar keliais sąlyginiais matais (savo pėda, sprindžiu, trečiu daiktu). Atranda, kad į skirtingos formos daiktus galima sutalpinti tą patį skystų ar birių medžiagų (vandens, smėlio ir kt.) kiekį. Lygindamas dydžius, vartoja jų skirtumo didumą pabrėžiančius žodžius (šiek tiek didesnis, truputį mažesnis, didžiausias, mažiausias ir kt.).

Pažinimo sritis (skaičiavimas ir matavimas) Veiklos su vaiku (nuo penkerių iki šešerių metų)

Skatinkite vaiko norą sužinoti, pažinti, kuo daugiau išmokti. Leiskite pasirinkti vaikui įdomius ir suprantamus stalo žaidimus, taip pat veiklą, kurioje dalyvaudamas jis galėtų lavinti savo mąstymo ir skaičiavimo įgūdžius, formuoti svarbius tolimesniam matematikos mokymuisi vaizdinius. Skatinkite vaiką aiškinti kitiems savo mintis, idėjas apie atliekamus skaičiavimus. Kalbėdamas vaikas geriau pajunta skirtumą tarp to, ką jis mano, ir to, ką jis sako (tai labai svarbu vystantis vaiko mąstymui).

Atkreipkite vaiko dėmesį į tai, ką galima nuveikti per 10 minučių, dieną, savaitę.

Skatinkite dažniau vartoti savaitės dienų pavadinimus. Kalbėtis apie metų laikų kaitą, įvairiu metų laiku atliekamus darbus.

Žaiskite žaidimus su smėlio laikrodžiu, žadintuvu.

Mokykite vaiką kuo įvairesnėse aplinkose pastebėti įvairius sekų sudarymo būdus ir pasiūlykite kuo įvairesnės veiklos, kuria vaikas galėtų išbandyti matytus ir paties sugalvotus sekų sudarymo būdus (indai, gamtinė medžiaga, kaladėlės ir kt.).

Matuokite pėdomis, sprindžiais, piršto storiu, lazdele ir pan. Sudarykite sąlygas atrasti, kad skirtingos formos daiktai gali būti tos pačios talpos ar masės. Siūlykite žaidimus, veiklą, kurioje dalyvaudamas vaikas įgytų supratimą apie ilgio, tūrio, masės matavimo priemones ir būdus. Formuokite ir plėskite žodyną, reikalingą dalinantis idėjomis apie daiktų dydžių santykius („šiek tiek didesnis“, „truputį mažesnis“ ir kt.).

Nustatykite daiktų svorius (sveriant elementariomis svarstyklėmis).

Naudota literatūra:

Monkevičienė O., Bujauskienė V. ir kt. (2015) Ikimokyklinio ugdymo metodinės rekomendacijos ir kt.

Prengė Vilkaviškio r. švietimo pagalbos tarnybos specialioji pedagogė Daiva Pačėsienė

SUSIRŪPINIMO ŽENKLAI, INFORMUOJANTYS APIE PAGALBOS POREIKĮ

Pažinimo sritis (skaičiavimas ir matavimai)

Iki 1 metų

- Nesidomi daiktais, jų netyrinėja.
- Nesuvokia elementarios veiksmų sekos.

Iki 2 metų

- Nežaidžia jokių imitacinių žaidimų.
- Nesuvokia paprastų skaičiaus, erdvės sąvokų „daug“, „mažai“, „didelis“, „mažas“.

Iki 3 metų

- Susiduria su sunkumais, tapatindamas daiktus pagal formą, dydį.
- Neprisimena daiktų eiliškumo.

Iki 4 metų

- Nesupranta, kaip žaisti su jo amžiui pritaikytais didaktiniais žaislais.
- Prastai suvokia kryptį, pvz., „pirmyn“, „atgal“.
- Negeba nubrėžti linijos pagal pavyzdį.

Iki 5 metų

- Prastai skiria kairę ir dešinę puses.
- Painioja svarbiausias erdvines sąvokas „ant“, „už“, „prieš“ ir kt.
- Nesupranta, kaip žaisti žaidimus, kur reikia rūšiuoti, grupuoti.

Iki 6 metų

- Sunkiai sudėlioja mozaiką, dėlionę.
- Negeba atlikti praktinių veiksmų, susijusių su daiktų pridėjimu, atėmimu ir išdalijimu.
- Nerūšiuoja daiktų pagal vieną požymį.

Jums gali padėti

- VšĮ Vilkaviškio ankstyvosios reabilitacijos tarnyba.
- Ikimokyklinės įstaigos specialistai.
- Bendrojo ugdymo įstaigos specialistai.
- Vilkaviškio r. švietimo pagalbos tarnybos specialistai.

FIZINĖ SRITIS

FIZINIS AKTYVUMAS – PRIGIMTINĖ VAIKO REIKMĖ. JI TIESIOGIAI VEIKIA SMEGENŲ VEIKLĄ. SMEGENŲ SRITYS, KONTROLIUOJANČIOS RANKŲ-AKIŲ KOORDINACIJĄ, DĖMESIO SUTELKIMĄ IR KONCENTRACIJĄ, IKIMOKYKLINIAME AMŽIUJE VYSTOSI YPAČ SPARČIAI. BŪTINA SKATINTI TIEK SPONTANIŠKĄ, TIEK TIKSLINGAI INICIJUOJAMĄ VAIKO FIZINĮ AKTYVUMĄ.

Bendroji (stambioji) motorika

Apima visus judesius, kuriuose dalyvauja stambieji kūno raumenys (ėjimas, bėgimas, lipimas, šuoliai ir kt.).

Smulkioji motorika

Apima judesius, kuriuose dalyvauja smulkieji kūno raumenys, tai pirštų, riešo, koordinuoti akių ir rankų judesiai, akių judesiai. Tai gebėjimas atlikti daugybę koordinuotų paprastų ir sudėtingų veiksmų (žaislo sugriebimas, daiktų dėstymas, piešimas, rašymas, konstravimas ir kt.).

Smulkiosios motorikos lavinimo nauda vaikui

- Lavina pirštų, plaštakos, riešo judėjimą, rankų-akių koordinaciją.
- Lavina dėmesio, mąstymo, atminties, susikaupimo, kantrybės (atlikti užduotis iki galo) vystymąsi.
- Padeda vaikui suvokti aplinką, stimuliuoja intelektinę smegenų veiklą.
- Padeda atpalaiduoti ne tik rankas, bet ir lūpas, sumažina protinį nuovargį.
- Rankų raumenų impulsai turi didelės reikšmės kalbinės motorikos formavimuisi (aktyvindami pirštų pagalvėles, skatiname vystyti kalbą, nes jose esantys centrai susiję su galvos smegenų zonomis, atsakingomis už kalbą; kuo vaiko piršteliai vikresni, tuo kalba suprantamesnė).

Literatūra:

Krivickaitė-Leišienė E. Kaip lavinti 1-2 metų vaikų smulkiąją motoriką.

Prieiga internete:

<https://www.ikimokyklinis.lt/index.php/straipsniai/bendri-straipsniai/kaip-lavinti-12-m-amziaus-vaiku-smulkiąja-motorika-specialisto-patarimai/25462> ir kt.

Prengė Vilkaviškio r. švietimo pagalbos tarnybos specialioji pedagogė Daiva Pačėsienė

Fizinė sritis (smulkioji motorika)

Vaiko gebėjimai (nuo gimimo iki vienerių metų)

Seka judantį daiktą akimis.

Tikslingai siekia daikto, pačiumpa ir tvirtai laiko jį saujoje. Paglosto žaislą jo nečiupdamas, vėliau, kiša į burną, purto, mojuoja, stuksena, gniaužo, baksnoja.

Su ranka suduoda per žaislą.

Laiko buteliuką.

Tyrinėja naujus objektus baksnodamas juos pirštu, daug dirba rodomuoju pirštu: rodo, baksnoja, stengiasi įkišti į skylutes, užkabina daiktus, juos stumia.

Dviem pirštais – nykščiu ir smiliumi – suima smulkų daiktą.

Perima daiktus iš vienos rankos į kitą, juos paleidžia. Pradedą su pagalba vartyti knygos lapus.

Storu pieštuku, teptuku, pirštuku baksnoja, brauko, tepinėja, spaudinėja palikdamas pėdsakus (taškus, įvairių krypčių brėžius, dėmes).

Literatūra:

Paradnikė K., Vaiko raida. Prieiga internete: www.psicentras.lt/wp-content/uploads/2017/12/VAIKO-RAIDOS-LENTELE.pdf ir kt.

Prenė Vilkaviškio r. švietimo pagalbos tarnybos specialioji pedagogė Daiva Pačėsienė

Fizinė sritis (smulkioji motorika)

Veiklos su vaiku (nuo gimimo iki vienerių metų)

Masažuokite kiekvieną vaiko pirštelį ir pagalvėles lengvai paspausdami, naudodami kamuoliukus. Masažuokite delniukus, juo glostykite, patrinkite, plokite katučių. Žaiskite įvairius žaidimus su pirštukais.

Duokite į rankas barškutį, mokykite perimti daiktą iš vienos rankos į kitą, paleisti. Leiskite čiupinėti įvairius saugius virtuvės įrankius.

Sudarykite galimybę liesti įvairios tekstūros audinius (nėriniuoti, megzti, pinti daiktai), daiktus (minkštesni ir kietesni, mažesni ir didesni daiktai), kad galėtų vienus paimti visa sauja, į kitus įkišti pirštukus, juos įdėti ir išimti iš dėžės.

Duokite kelių rūšių skirtingų medžiagų (laikraštis, folija, medžiagos skiautė, kažkas šiurkštaus), parodykite, kaip jas sugniaužti delnuose, po to vėl išlankstyti.

Kuo dažniau patys su vaiku vartykite knygutes ir kalbėkite ką matote.

Pradėkite vaikui duoti saugų šaukštelį ir mokykite su juo valgyti.

Kartu su vaiku pieškite su pirštais, storesniais teptukais.

Leiskite paspausti durų mygtuką, šviesos jungiklį.

Literatūra:

Monkevičienė O., Bujauskienė V. ir kt. (2015) Ikimokyklinio ugdymo metodinės rekomendacijos ir kt.

Prenė Vilkaviškio r. švietimo pagalbos tarnybos specialioji pedagogė Daiva Pačėsiene

Fizinė sritis (smulkioji motorika)

Vaiko gebėjimai (nuo vienerių iki dvejų metų)

Prisitraukia virvute pririštą daiktą.

Užmauna žiedus ant stovo (ne pagal dydį), įstato kelis apvalius strypelius į formų lentą.

Stumia žaislą, tiksliai sudeda daiktus į dėžutę, užtraukia ir atitraukia užtrauktuką, geba šukuoti šukomis, piešia vertikalią liniją.

Geba paimti daiktus iš viršaus apimdamas jį pirštais, išmeta juos atleisdamas pirštus. Išlaiko po daiktą kiekvienoje rankoje.

Pradedą savarankiškai valgyti, gerti iš puodelio.

Perlenkia popieriaus lapą pusiau (netiksliai). Bando dėti daiktus į jo formos išpjovą.

Tyrinėdamas medžiagas ir priemones, intuityviai atranda skirtingus veikimo su jomis būdus (brauko pirštais, varvina dažus, maigo modeliną), pradeda keverzoti (pieštuko dar teisingai nelaiko).

Pradedą savarankiškai vartyti knygutes, stuksena piršteliu į paveikslukus, spaudžia mygtukus. Grojant muzikai mėgdžioja judesius su rankomis (ploja, barškina, stuksena).

Literatūra:

Paradnikė K., Vaiko raida. Prieiga internete: www.psicentras.lt/wp-content/uploads/2017/12/VAIKO-RAIDOS-LENTELE.pdf ir kt.

Prengė Vilkaviškio r. švietimo pagalbos tarnybos specialioji pedagogė Daiva Pačėšienė

Fizinė sritis (smulkioji motorika)

Veiklos su vaiku (nuo vienerių iki dvejų metų)

Su šaukštu semkite daiktus ir pilkite į dubenį. Paberkite ant žemės įvairius daiktus ir kartu su vaiku juos rinkite.

Į vandenį įmeskite 2-3 stambesnius plaukiančius daiktus ir su samčiu ar kitu daiktu tegul vaikas juos „sužvejoja“.

Naudokite stumdomus žaislus, pūskite burbulus, ridenkite ir meskite kamuolį.

Leiskite meistrauti (sukti varžtus, kranus), žaisti su vandeniu (įpilti su semtuvėliu, puodeliu vandenį).

Sukurkite aplinką, kad vaikas pačiais įvairiausiais būdais pažintų knygutes: vartytų, čiupinėtų, kramtytų, žaistų. Vartykite knygutes po vieną puslapį (naudokite knygutes kur būna įvairios tekstūros audiniai (pavaizduoti kailiai, medžių kamienai)).

Žaiskite žaidimus „Šeimininkė“ (kartu lupkite bananą, pjaustykite su vienkartinio peiliu, smeikite smeigtuku, plaukite salotas, lupkite kiaušinį, ant pyrago dėkite razinas).

Iš kaladėlių statykite bokštą (2-4 kaladėlės).

Pasirūpinkite, kad vaiko aplinkoje atsirastų įvairūs rašikliai, rašymui skirta vieta.

Fizinė sritis (smulkioji motorika)

Vaiko gebėjimai (nuo dvejų iki trejų metų)

Geriau derina akies-rankos, abiejų rankų judesius. Tiksliau pusiau perlenkia popieriaus lapą. Verčia knygos lapus (pradedą pavykti perversti po vieną lapą).

Žaidžia su kaladėlėmis (stato bokštus, tvirtoves), mauna žiedus ant stovo, į lentą įstato daugiau kaištukų.

Mėgsta paprastas dėliones, į jas bando įstatyti reikiamos formos išpjovą.

Veria stambius karolius ant virvutės.

Ima pieštuką tarp nykščio ir rodomojo piršto atremdamas į didįjį, brėžia įvairias linijas, formas vis labiau koordinuodamas rankų judesius.

Tikslingai žaidžia su smėliu ir vandeniu (vieną kasa, kitą laisto).

Įkerpa popieriaus lapą.

Vienas ar su kitais dainuodamas dvejų-keturių garsų daineles imituoja veiksmus rankomis.

Literatūra:

Paradnikė K., Vaiko raida. Prieiga internete: www.psicentras.lt/wp-content/uploads/2017/12/VAIKO-RAIDOS-LENTELE.pdf ir kt.

Prengė Vilkaviškio r. švietimo pagalbos tarnybos specialioji pedagogė Daiva Pačėsiene

Fizinė sritis (smulkioji motorika)

Veiklos su vaiku (nuo dvejų iki trejų metų)

Klijuokite sagutes, iš folijos išvyniokite tvirčiau suvyniotą daiktą, užsegite skalbinių segtukus, sąvaržėles.

Nuolat skatinkite keverzonėmis reikšti savo mintis ir pozityviai tai vertinkite, karpaliokite žirkėmis (mokykite kirpti iki tam tikros vietos (saulės spindulėlis).

Žaiskite su kamuoliu (mesdamas kamuolį taiko į tam tikrą tarpą ar konkretų daiktą), kaladėlėmis. Į žaidimus įtraukite dėliones (geometrinės formos, gyvūnų ar daržovių atvaizdai).

Žaiskite žaidimus, kuriuose atliekami sukamieji plaštakos judesiai (kėgliai), žaidimą „Kapitonas“ (į vonią įmeskite įvairių kempinių, plaukiančių žaisliukų, tegul vaikas juos gaudo, nuspaudžia vandenį).

Leiskite pašeiminkauti virtuvėje (atsukti nestipriai užsuktą stiklainį, su šaukšteliu imti uogienę, teptis ant duonos riekės, su vienkartinium peiliu atsignybti minkšto sviesto ir tepti).

Deklamuokite eilėraščius ir veiksmus rodykite rankomis (pvz., „Autobusas“ - Rieda gelsvas autobusas. Visi ratai greitai sukasi (paridena kumštį per kumštį). Štai kita stotelė. Durys atsidaro (kumščius išskleidžia ir vėl sugniaužia).

Fizinė sritis (smulkioji motorika)

Vaiko gebėjimai (nuo trejų iki ketverių metų)

Piešia kryžių, apskritimą, kvadrata, apvedžioja šablona, kerpa su žirkliemis (pagal tiesią liniją).

Sumauna piramidės žiedus teisinga tvarka. Sudėtingėja statiniai iš kaladėlių

Sega dideles sagas, užtrauktukus.

Kopijuoja nesudėtingus elementus. Pradedą ryškėti dominuojanti ranka.

Tiksliu atlieka judesius plaštaka ir pirštais (ima, atgnybia, suspaudžia dviem pirštais, kočioja tarp delnų).

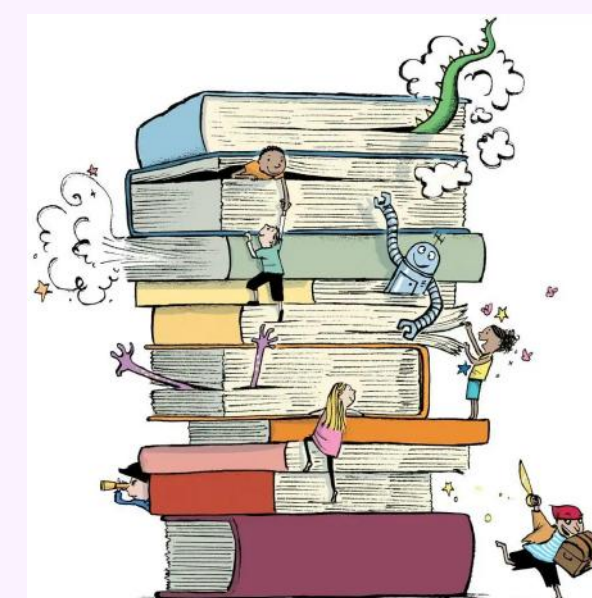
Kartoja pirštų žaidimus.

Judesius tiksliu atlieka kaire ar dešine ranka.

Geba versti po vieną knygos lapą.

Literatūra:

Paradnikė K., Vaiko raida. Prieiga internete: www.psicentras.lt/wp-content/uploads/2017/12/VAIKO-RAIDOS-LENTELE.pdf ir kt.

Prengė Vilkaviškio r. švietimo pagalbos tarnybos specialioji pedagogė Daiva Pačėsienė

Fizinė sritis (smulkioji motorika)

Veiklos su vaiku (nuo trejų iki ketverių metų)

Su šaukštu semkite stambesnius daiktus ir pilti į dubenį (po vieną daiktą imti).

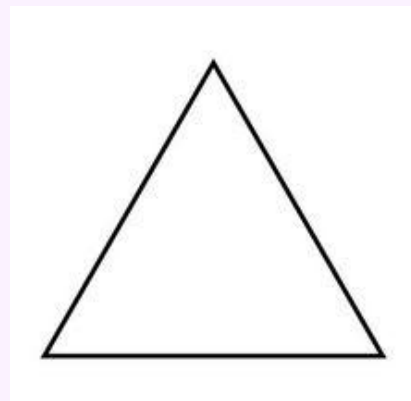
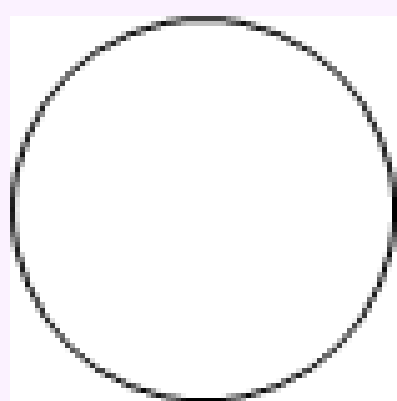

Žaiskite žaidimus:

„Padaryk kamuoliuką“,
„Surink pagaliukus“,
„Labirintai“,
„Pasidaryk vėrinį“,
„Linksmi segtukai“.

Pieštuku, teptuku pieškite, braižykite nesudėtingas geometrines figūras.

Sudarykite sąlygas žaisti su pupomis, griekiais, kaštonais, gilėmis ir kt.

Vedžiuokite trafaretus: trafaretų apvedžiojimas ir spalvinimas puikiai lavina rankos koordinaciją ir judesio krypties pajautimą. Trafaretus naudokite pagal vaiko pomėgius.

Žaiskite žaidimus su žnyplėmis (iš vieno indo į kitą pernešti karoliuku).

Kirpkite nesudėtingas formas (taisyklingai laikyti žirkles), jas priklijuokite.

Išvarstykite ir suverkite batų raištelius.

Fizinė sritis (smulkioji motorika)

Vaiko gebėjimai (nuo ketverių iki penkerių metų)

Tiksliai atlieka nesudėtingus judesius pirštais ir ranka (veria ant virvutės smulkius daiktus, užsisega ir atsega sagas ir užtrauktuką).

Pieštuką ir žirkles laiko beveik taisyklingai.

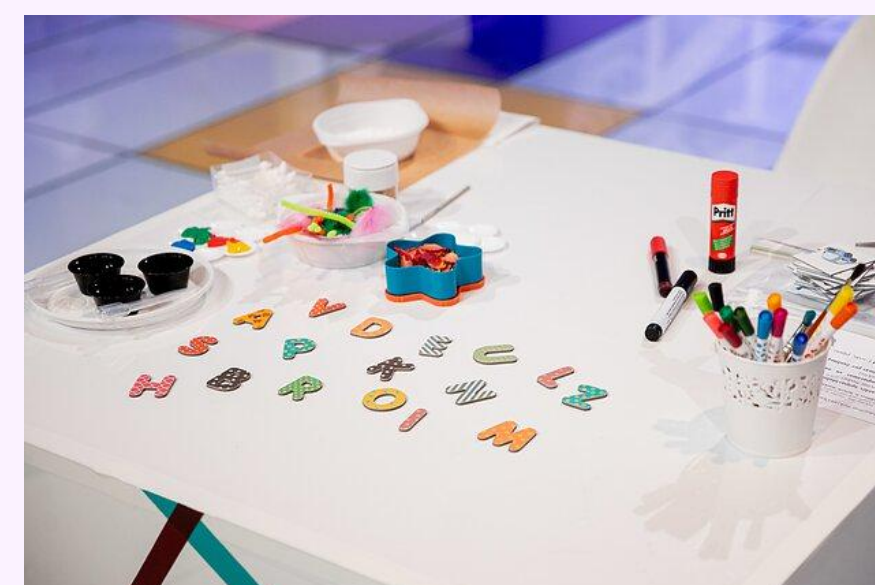
Piešia nesudėtingus suprantamus piešinius (namas, medis, žmogus).

Gali kirpti popierių tiesia linija, kreivas linijas pagal pavyzdį, iškerpa apskritimą.

Sudeda paveikslėlių iš 6-8 dalių.

Pradeda kopijuoti raides, savo vardą.

Iš kaladėlių stato vis aukštesnius bokštus.

Gali pradėti spalvinti spalvinimo knygutėse „neišeidamas“ už linijų.

Literatūra:

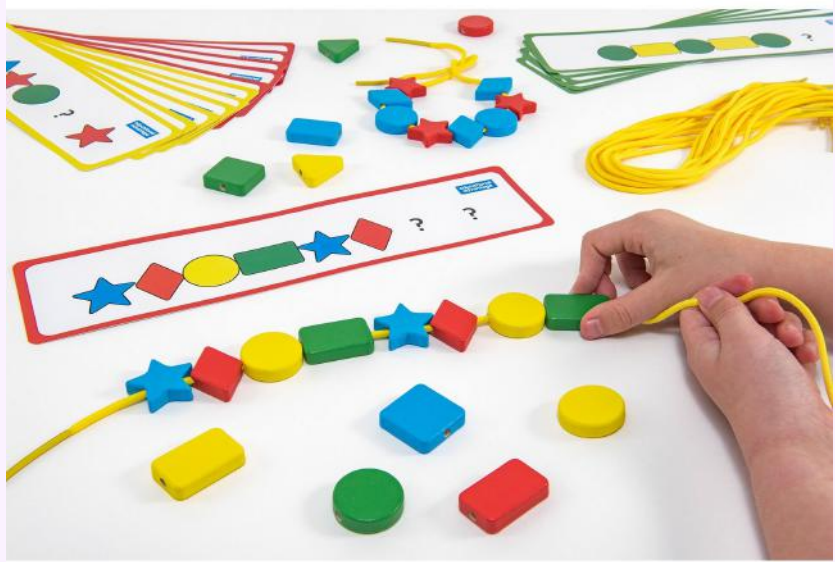
Paradnikė K., Vaiko raida. Prieiga internete: www.psicentras.lt/wp-content/uploads/2017/12/VAIKO-RAIDOS-LENTELE.pdf ir kt.

Prengė Vilkaviškio r. švietimo pagalbos tarnybos specialioji pedagogė Daiva Pačėšienė

Fizinė sritis (smulkioji motorika)

Veiklos su vaiku (nuo ketverių iki penkerių metų)

Parinkite įvairių priemonių (sagų, rutuliukų, karolių, raidžių) ir jas verkite ant siūlo.

Pieštuku apveskite įvairius daiktus: stiklinę, lėkštę, puoduką, dėžutę.

Duokite vaikui krepšį su skalbinių segtukais, mokykite paimti segtuką trimis pirštais, prisegti, paprašyti, kad ir jis taip padarytų.

Žaiskite įvairius žaidimus (pvz., „Žvejyba“ (meškerės su magnetuku pagalba gaudomos dėlionės detalės, paveikslėliai, ant kurių prisegtos sąvaržėlės ar metaliniai segtukai arba bet kokie metaliniai daiktai).

Supažindinkite su kompiuteriu (mokykite rašyti raides, savo vardą).

Su įvairiomis priemonėmis kurkite mozaikas.

Literatūra:

Monkevičienė O., Bujauskienė V. ir kt. (2015) Ikimokyklinio ugdymo metodinės rekomendacijos ir kt.

Prengė Vilkaiviškio r. švietimo pagalbos tarnybos specialioji pedagogė Daiva Pačėsiene

Fizinė sritis (smulkioji motorika)

Vaiko gebėjimai (penkerių iki šešerių metų)

Pakankamai gerai įsitvirtinusi dominuojanti ranka.

Tiksliau valdo pieštuką bei žirkles ką nors piešdamas, kirpdamas.

Parašo spausdintinėmis raidėmis savo vardą, kopijuoja raides (kai kurias geba parašyti), aplinkoje matomus žodžius.

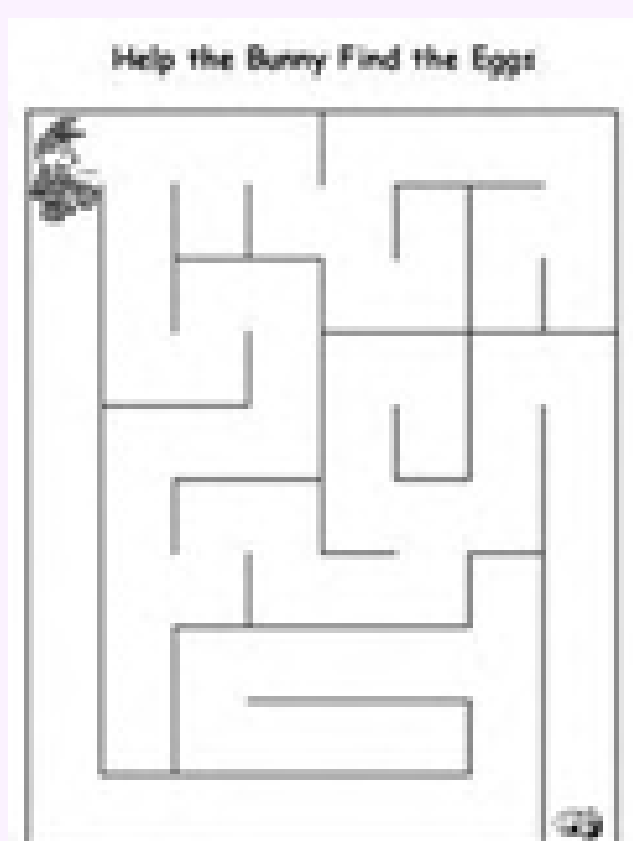
Moka piešti žmogų su galūnėmis, iliustruoja pasakas, gamina rankų darbo knygutes, su elementariais nukopijuotais sakiniais, žodžiais, raidėmis.

Moka kirpti įvairias formas, lipdo, klijuoja.

Kopijuoja trikampį, apskritimą, kvadratą.

Randa išėjimą iš nesudėtingo labirinto.

Sudeda paveikslėlį iš 8-10 dalių.

Literatūra:

Paradnikė K., Vaiko raida. Prieiga internete: www.psicentras.lt/wp-content/uploads/2017/12/VAIKO-RAIDOS-LENTELE.pdf ir kt.

Prengė Vilkaviškio r. švietimo pagalbos tarnybos specialioji pedagogė Daiva Pačėsienė

Fizinė sritis (smulkioji motorika)

Veiklos su vaiku (penkerių iki šešerių metų)

Duokite verti siūlą į adatą, siuvinėti pagal trafaretą (ant kartono išdurti skylutes ir duoti didelę adatą su ryškiu siūlu, tegul kuria įvairius ornamentus, siuvinėja, sudygsniuoja nesudėtingus rūbelius lėlėms, maišelius ir kt.

Pasiūlykite veiklos, kurioje vaikui kiltų poreikis užrašyti įvairių objektų pavadinimus, nupiešti simbolius.

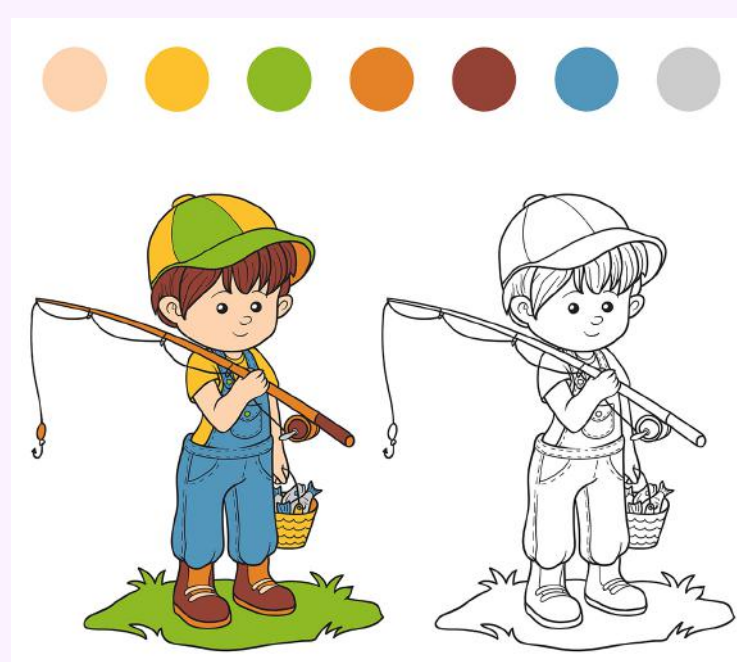
Kuo dažniau sudarykite galimybes kopijuoti žodžius tarp linijų.

Kurkite reklamas, valgiaraščius, kvietimus, orų prognozes.

Duokite spalvinti vis smulkesnius daiktus.

Skatinti įvairiais simboliais perduoti informaciją, apie save, aplinką.

SUSIRŪPINIMO ŽENKLAI, INFORMUOJANTYS APIE PAGALBOS POREIKĮ

Fizinė sritis (smulkioji motorika)

Iki 1 metų

- Akimis neseka judančio daikto.
- Nesidomi žaislais daiktais, nesistengia jų paliesti.

Iki 2 metų

- Žaisdamas netyrinėja daiktų, tik jais manipuliuoja, deda juos į burną.
- Nemėgdžioja suaugusiojo veiksmų (pvz., neima iš spintelės indų, nesiekia maišyti tešlos kartu su mama).

Iki 3 metų

- Nerangiai manipuliuoja smulkiais daiktais.
- Nedalyvauja imitaciniuose žaidimuose.

Iki 4 metų

- Nerangiai manipuliuoja paprastais įrankiais (šaukštu, šakute ir pan.).
- Negeba nubrėžti linijos pagal pavyzdį.

Iki 5 metų

- Nerangiai naudojasi pieštuku ir kasdieniais buities įrankiais.

Iki 6 metų

- Vengia piešti, dėlioti, atlikti smulkius darbelius rankomis.

JUMS GALI PADĖTI

- VšĮ Vilkaviškio ankstyvosios rehabilitacijos tarnyba.
- Ikimokyklinės įstaigos specialistai.
- Bendrojo ugdymo įstaigos specialistai.
- Vilkaviškio r. švietimo pagalbos tarnybos specialistai.

Literatūra

1. Aleksandrovič. I. (2017). Ikimokyklinio amžiaus vaikų pasaulio pažinimo skirtingose aplinkose didaktiniai aspektai. Magistro darbas. Prieiga internete: <https://hdl.handle.net/20.500.12259/118925>
2. Ališauskienės S. (2005). Ankstyvoji intervencija vaikystėje, ataskaita.
3. Gerčienė-Leonienė A., Ragauskienė I., Baltakienė J. (2011). Ikimokyklinukų kompetencijų ugdymas. Prieiga internete: 67 <http://www.ikimokyklinis.lt/index.php/straipsniai/bendri-straipsniai/ikimokyklinukukompetenciju-ugdymas/11119>.
4. Hille, K., Evanschitzky, P., & Bauer, A. (2015). 3-6 metų vaiko raida: psichologijos pagrindai ikimokyklinio amžiaus vaikų ugdytojams.
5. Juknevičienė R. (2012). Pagrindiniai vaiko raidos tarpsniai.
6. Kochanskienė, A. (2014). Pažintinis vaiko ugdymas/-is: mažųjų matematika. Prieiga internete: <http://dspace.kaunokolegija.lt//handle/123456789/121>.
7. Krivickaitė-Leišienė E. (2018). Kaip lavinti 1-2 metų vaikų smulkiąją motoriką. Prieiga internete: <http://logopedaslpc.lt/kaip-lavinti-1-2-m-amziaus-vaiku-smulkiaja-motorika-specialisto-patarimai/>.
8. Mizgaitienė M. (2019). Kas vaiko raidoje yra norma, o kas jau ne? Prieiga internete: <http://www.sumanimama.lt/vaiko-raida/kas-vaiko-raidoje-yra-norma-o-kas-jau-ne/>.
9. Monkevičienė O., Bujauskienė V. ir kt. (2015). Ikimokyklinio ugdymo metodinės rekomendacijos ir kt.
10. Monkevičienė O., Bujauskienė V. ir kt. (2013). Ikimokyklinio amžiaus vaikų pasiekimų aprašas ir kt.
11. Paradnikė K., (2017). Vaiko raida. Prieiga internete: www.psicentras.lt/wp-content/uploads/2017/12/VAIKO-RAIDOS-LENTELE.pdf ir kt. Paramos vaikams centras. Prieiga internete: <http://www.pozityvitevyste.lt/lt/vaiko-raidos-etapai>
12. Žukauskienė R. (2012). Raidos psichologija: integruotas požiūris.